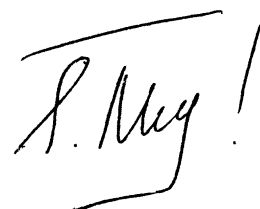


**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА**

СТОЛЯР МАРІЯ ЮРІЇВНА

Handwritten signature in black ink, appearing to read "S. Mych!" with a stylized flourish.

УДК 811.161.2'273.3 (043.3)

**МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У ПОСТМОДЕРНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ:
ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

АВТОРЕФРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Одеса – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Ковалевська Тетяна Юріївна,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова,
завідувач кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Загнітко Анатолій Панасович,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса,
завідувач кафедри загального та прикладного
мовознавства і слов'янської філології;

кандидат філологічних наук, доцент
Мартос Світлана Андріївна,
Херсонський державний університет,
доцент кафедри української мови.

Захист відбудеться «21» червня 2018 року о 12.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.051.02 в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова за адресою: 65058, м. Одеса, Французький бульвар, 24/26, ауд. 166.

Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Одеського національного університету імені І. І. Мечникова за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 24.

Автореферат розіслано «18» травня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради



О. П. Матузкова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Роботу присвячено прагмалінгвістичному аналізу молодіжного сленгу (МС) в українській постмодерній прозі у спектрі його аксіологічних і сугестійних складників. **Актуальність** звернення до зазначеної проблематики визначає непересічна увага науковців і до вивчення МС як одного з оригінальних структурно-функційних різновидів української мови (П. Грабовий, Т. Кондратюк, С. Мартос, Ю. Мосенкіс, О. Пономарів, Л. Ставицька, О. Фурса, О. Христенко та ін.), і до з'ясування його функційної специфіки у художньому мовленні, насамперед – у площинах української постмодерної прози (О. Бабелюк, І. Дегтярєва, А. Загнітко, І. Скіра, Г. Сюта, Г. Лукаш, Н. Кондратенко). Проте дотепер МС розглядався лише як супроводжувальний, а не центральний предмет аналізу, хоч саме МС є невід'ємним, образномістким складником української постмодерної прози (УПП). Природність сленгу саме в УПП визначається не лише тим, що «у постмодерному художньому тексті сленг є одним з основних мовних засобів плану вираження» (Л. Марчук) і виступає ключовим поетикальним прийомом постмодерністського текстотворення в цілому (О. Бабелюк), створюючи яскраву карнавалізацію, епатажність і відвертість постмодерного тексту (Н. Кондратенко), а і значеннєво-функційною подібністю цих феноменів, де характеристики УПП тісно переплітаються, корелюють із характеристиками МС, визначаючи неповторну самотність літературного постмодерну. Все це вказує на глибинний зв'язок мовної природи і функцій МС та ідейно-виражального стрижня УПП, акцентуючи на науковій релевантності дисертаційної проблематики та її актуальності. Крім того, залучення лінгвопрагматичного підходу у його єдності з аксіологічно-сугестійною кваліфікацією МС, запропоноване в дисертації, уможливить з'ясування природи і векторів аксіосистемної маркованості й упливної потужності одиниць і моделей МС та специфіки її реалізації в сегменті УПП, що, у свою чергу, прислужиться в поглибленні знань про механізми створення сугестійних текстів і характерологію їхніх мовних експонентів. Запропонований комплексний підхід у сучасному мовознавстві ще не здійснювався попри його відповідність новітнім тенденціям сучасної лінгвістичної науки (див. праці Ф. Бацевича, А. Загнітка, Т. Ковалевської, Н. Кондратенко, Т. Космеди, О. Селіванової), що увиразнює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі української мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова в межах кафедральної наукової теми «Дослідження комунікативної сугестії у поліжанрових дискурсах», затвердженої Вченою радою ОНУ імені І. І. Мечникова (протокол № 4 від 17.12.2013). Тему дисертації затверджено Вченою радою ОНУ імені І. І. Мечникова (протокол № 1 від 29.09.2015).

Мета дослідження полягає в комплексній (прагмалінгвістичній, лексико-семантичній, функційній, сугестійній) кваліфікації молодіжного сленгу української постмодерної прози.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких **завдань** дослідження:

1) схарактеризувати МС як один з оригінальних структурно-функційних різновидів української мови та визначити його специфічні параметри в системі інших соціолектів та в дискурсі УПП;

2) обґрунтувати наукову доцільність застосування комплексного підходу до вивчення МС української постмодерної прози, що спирається на його прагмалінгвістичну, лексико-семантичну, функційну та сугестійну кваліфікацію;

3) експериментальним шляхом установити ціннісні пріоритети сучасної молодіжної аудиторії та висвітлити їхню кореляцію зі сленговими презентаціями в УПП;

4) описати аксіологічну і семантичну специфіку вокабуляру лексемних та фраземних сленгізмів УПП методом семіметричного опису у його проекції на класичні методи лінгвістичного аналізу;

5) визначити функційні пріоритети МС у текстуальних межах УПП та схарактеризувати його впливовий потенціал за допомогою актуальних методів нейролінгвістичного програмування (НЛП) і сугестивної лінгвістики;

6) укласти словник молодіжного сленгу УПП.

Об'єктом дослідження виступає сленг у структурі українського постмодерного дискурсу.

Предметом дослідження є прагмалінгвістичні, лексико-семантичні, функційні та сугестійні особливості МС в українській постмодерній прозі.

Джерельною базою дослідження стали тексти творів українських письменників-постмодерністів (Ю. Андрухович, Брати Капранови, Г. Вдовиченко, Л. Дашвар, Л. Дереш, С. Жадан, Ю. Издрік, О. Ірванець, І. Карпа, І. Роздобудько, І. Старостіна тощо) загальною кількістю близько 8 тис. сторінок. **Фактичний матеріал** презентовано понад 2 тис. виокремлених лексичних і фраземних сленгізмів, представлених у майже 10 тис. слововживань.

У роботі застосовано комплексний дослідницький апарат, що містить як загальнонаукові, так і спеціальні лінгвістичні методи. Серед **загальнонаукових** щонайперше послуговуємося методами *аналізу* й *синтезу*, які прислужилися в укладанні базової гіпотези дослідження й уможливили узагальнення та подальше теоретичне осмислення характеристик МС. *Кількісний аналіз* забезпечив чітку ідентифікацію актуального обсягу і контекстуальної динаміки аналізованого матеріалу, що, у свою чергу, дало змогу виявити провідні функційні та прагмалінгвістичні характеристики МС; *описовий* метод допоміг виявити характерні ознаки МС, визначити його місце серед інших соціолектів української мови та з'ясувати спільні й відмінні риси цього феномену із суміжними поняттями. У межах **спеціальних** лінгвістичних методів залучено елементи *структурного* (компонентний аналіз) і *функційного* (контекстуально-інтерпретаційний та елементи дискурс-аналізу) методів – для виявлення семантичної динаміки аналізованих одиниць у їхніх текстових презентаціях; *семіметричного аналізу* – для встановлення аксіосистемних пріоритетів МС у проекції на його значенні та функційні характеристики; *Мілтон-модельної* ідентифікації – для висвітлення впливового потенціалу аналізованих одиниць; та класичні лінгвістичні методи *дефініційного*, *етимологічного* і *стилістичного* аналізу відповідно для лексикографічної інтерпретації значеннєвої структури сленгізмів, установлення

їхнього походження та стилістичного забарвлення. Також застосовуємо експериментальні методи *опитування* й *семантичного диференціалу*, за допомогою яких було верифіковано теоретичні положення роботи та визначено ціннісні пріоритети сучасної молодіжної аудиторії для їхнього зіставлення із ціннісними концентрами МС української постмодерної прози.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній поглиблено описано соціокультурні та функційні особливості МС на матеріалі УПП; доведено органічний взаємозв'язок характерологічних ознак МС та ідейно-образної системи УПП; уперше в ракурсі лінгвопрагматичного та семіотричного аналізу виявлено аксіологічні пріоритети носіїв молодіжного соціолекту у їхній проекції на сегмент УПП; уперше висвітлено сугестійний потенціал МС постмодерної прози з відповідним аксіосистемним градуванням; укладено словник МС української постмодерної прози.

Теоретична цінність дослідження полягає в детальній кваліфікації низки соціолінгвістичних понять, що сприяє розбудові теоретичних засад соціолінгвістики; у поглибленні наявних знань про лексико-семантичну та функційну специфіку МС, що розширює теоретичну базу лексикології та стилістики сучасної української мови; у виявленні специфіки МС як іманентного складника ідейно-образного субстрату УПП, що прислужиться в теоретичних розробках із лінгвістики тексту та дискурсології; в дослідженні національно-етнічної й аксіологічної специфіки вокабуляру МС, що стане в нагоді в студіюванні комунікативної та прагмалінгвістики; у висвітленні впливового потенціалу МС, що употужнює теоретичну базу прагмалінгвістики, сугестивної лінгвістики та НЛП.

Матеріали та результати дисертації мають **практичне значення**, яке може реалізуватись у викладанні базових вишівських курсів «Сучасна українська мова», «Прагмалінгвістика», «Соціолінгвістика», «Практична стилістика», «Комунікативна лінгвістика», а також у спецкурсах із сугестивної лінгвістики, НЛП, дискурсології тощо. Матеріали дослідження прислужаться при укладанні словників МС, посібників та наукових праць із зазначеної проблематики, а також при написанні кваліфікаційних робіт студентів і аспірантів філологічного фаху.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження апробовано у доповідях на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях: VII Міжнародній науково-практичній конференції «Мова і світ: дослідження та викладання» (Кіровоград, 2013), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Мова і світ: дослідження та викладання» (Кіровоград, 2014), II Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація: проблеми та перспективи» (Одеса, 2014), III Міжнародній науково-практичній конференції «Етнос, мова та культура: минуле, сьогодення, майбутнє» (Львів, 2016), IX Міжнародній науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація: «Мова – культура – особистість» (Острог, 2015), XII Всеукраїнському соціолінгвістичному семінарі «Мова, політика, суспільна думка, ідентичність, національна безпека» (Львів, 2015) та звітних конференціях професорсько-викладацького складу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (2015, 2017).

Публікації. Зміст та результати дослідження висвітлено в 9 одноосібних публікаціях, із яких 6 надруковано у фахових виданнях України, 1 – в закордонному виданні, 2 роботи мають апробаційний характер.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, змісту, переліку скорочень, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (334 позиції, з них 276 – наукова література, 32 – довідникова література, 24 – джерела ілюстративного матеріалу) та двох додатків у вигляді списку публікацій здобувача за темою дисертації та її апробації (Додаток А) і словника молодіжного сленгу української постмодерної прози (Додаток Б). Загальний обсяг дисертації – 523 сторінок, обсяг основного тексту – 219 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, сформульовано його мету і завдання, представлено об'єкт і предмет аналізу, схарактеризовано використані методи, розкрито наукову новизну, теоретичне значення і практичну цінність роботи, наведено відомості про апробацію її результатів.

У **першому розділі «Лінгвістичний статус та актуальні напрями і методи дослідження молодіжного сленгу»** встановлено місце сленгізмів у низці інших соціолектів, деталізовано базові характеристики МС з їхнім розподілом на лінгвістичні й екстралінгвістичні, доведено наукову релевантність аналізу МС у площині УПП як відповідної за системотвірними ознаками, запропоновано комплекс дослідницьких методів, базованих на прагмалінгвістичній доміні, та описано загальний алгоритм аналізу фактичного матеріалу.

Експансія лексики зниженого регістру, зафіксована наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., спричинила неоднозначне і часто знегативоване ставлення науковців до цього шару мовної системи (Р. Кісь). Проте більшість дослідників (П. Грабовий, С. Мартос, Ю. Мосенкіс, С. Пиркало, К. Сіріньок) уважає, що «Заклики до боротьби з ненормативною лексикою, її викорінення нічого спільного не могли мати з науковою позицією в цьому питанні, адже завдання лінгвіста полягає не у боротьбі з мовою, а в дослідженні її багатоманітності, у тому числі й ненормативних явищ» (Л. Ставицька), що й активувало вивчення таких складників мовної системи, і сленгу – насамперед.

Архітектоніка сленгу як «концентрованої життєвої сили мови» (Ф. Дж. Вілстек) виявляється у його структурації на загальний і спеціальний (П. Грабовий, Ю. Мосенкіс, Л. Ставицька, Т. Кондратюк), де загальний сленг – це частина одиниць сленгу, відома широкому загалу і не обмежена вузькими соціально-віковими чи професійними рамками (В. Гордієнко, Л. Ставицька, Л. Кудрявцева), а спеціальний сленг – «це нестандартний лексикон певної соціальної групи, який може складатися зі стилістично різноманітної нестандартної лексики» (В. Хом'яков) і поділяється на професійний сленг та сленг певних соціально-вікових прошарків (П. Грабовий, О. Глазова, Л. Ставицька).

У межах останнього різновиду найпоширенішим, неоднозначним та і найяскравішим складником виступає молодіжний сленг, специфіка якого визначається низкою екстралінгвістичних (вікова обмеженість як фундаментальна диференційна ознака МС, соціальна маркованість і максимальна зосередженість на реаліях буття молоді) та лінгвістичних (відкритість підсистеми МС до інновацій та запозичень з інших субмов, вторинний характер номінації, яскрава образність, експресивність і оцінність сленгізмів та їхній переважно позанормативний характер, розвинена синонімія тощо) ознак (П. Грабовий, С. Дмитрієв, О. Кондратюк, Л. Крисін, С. Мартос, С. Пиркало, О. Поздняков, Л. Ставицька, О. Шапочкіна та ін.).

Ураховуючи тенденції розвитку сучасної мовознавчої науки та її загальну антропоцентричну скерованість (Ф. Бацевич, А. Загнітко, Т. Космеда, О. Селіванова), а також з огляду на актуальні напрями вивчення МС, вважаємо, що найбільш ємним, стереометричним та релевантним для виявлення не лише власне мовних особливостей МС, а і його своєрідної точки відліку – людини-мовця, користувача й часто автора сленгових моделей є лінгвопрагматичний аналіз у віялі його аксіосистемних, семантичних і сугестійних складників, ідентифікація яких уможливить отримання комплексних, об'єктивних уявлень про глибинну специфіку предмета дисертаційної праці.

У межах зазначеного підходу Ф. Бацевич визнає одним з оптимальних джерел відповідних досліджень тексти художньої літератури, де особливу увагу привертає українська постмодерна проза, естетика якої передбачає абсолютну свободу мовотворчості, карнавалізацію, ігнорування мовної та стильової норми, довільне поєднання мовних засобів, еkleктику, мовний бунт і епатаж (Н. Бойко, І. Дегтярєва, Т. Єщенко, А. Загнітко, Н. Кондратенко). Лінгвісти-дослідники УПП вважають її надпотужним ресурсом МС, що «вирізняється жвавістю, гнучкістю й несподіваною дотепністю» (Н. Глушук), сприймаючись як своєрідне «мовне хуліганство» (О. Кондратюк), як вибух експресивності, динамічності й непередбачуваності (Ю. Мосенкіс). Значеннєво-функційна подібність системотвірних ознак УПП та характеристик МС як маркера світоглядної інтерпретації докілья увиразнили наукову релевантність опрацювання зазначеного напрямку.

У розділі також доведено доцільність застосування комплексного дослідницького апарату та запропоновано алгоритм дослідження МС у межах УПП, який містить 4 етапи: збір і систематизація фактичного матеріалу, його семантична й оцінна кваліфікація, виявлення впливової потужності МС та узагальнення отриманих результатів.

У розділі II «Прагмалінгвістична інтерпретація молодіжного сленгу в українській постмодерній прозі» розглянуто основні категорії прагмалінгвістики у проекції на функціонування МС у межах УПП, виявлено ієрархію цінностей сучасної молоді у її кореляції з ядровими і периферійними ціннісними маркерами МС української постмодерної прози.

Застосування методу семантичного диференціалу й опитування дало змогу встановити ціннісні пріоритети сучасної молоді, своєрідними аксіосистемними експлікаторами яких виступають одиниці МС, оскільки ключові поняття в їхньому семантичному діапазоні корелюють із виявленими цінностями.

Подальший аналіз МС у реєстрі їхньої ціннісної маркованості виявив «аксіологічне ядро», до якого належить: а) соціальна оцінка (32 %) в широкому спектрі конкретних виявів: статус: *Керівництво компанії, мажорні синки, ... розсварилися та розлетілися* (Брати Капранови), національна: *я не знаю – чи то грузин, чи то азер* (С. В. Жадан) та територіальна: *То ж звичайнісінькі сільські бики* (Л. Дереш) чи професійна *Наше щастя, що лягаві не надто старалися з розслідуванням* (Ю. Андрухович) належність, вік: *Ха, так тобі казали ті старі пердуни із Ззовні?* (Л. Дереш); б) емоційно-чуттєва оцінка (17 %): *кльовий чувак, – ліниво відказує Ілля*. (І. Карпа); в) сексуальна оцінка (12 %): *Ти ж гомік, пра'?* (Л. Дереш); г) психологічна оцінка (11 %): *Моряк якийсь богобоязливий чи просто гальмонутий* (С. Жадан). Значно меншу актуальність у межах МС виявили такі групи оцінок, як раціональна (8 %), фізіологічна (7 %), морально-етична (4 %), ще меншу – естетична, християнсько-релігійна й ідеологічна оцінка, що в цілому доводить думку про соціальну дисоційованість носіїв сучасного МС і периферійний характер цих цінностей.

Продовжуючи ціннісну інтерпретацію МС у сегменті УПП, залучаємо елементи семіотричного аналізу (Л. Вікулова, О. Кулагіна, Є. Серебренникова, С. Хахалова та ін.), скерованого на виокремлення і пояснення ціннісних структур, найяскравіше представлених у площинах художнього твору. У нашому матеріалі ми частково застосовуємо процедури метричної кваліфікації (рівень атрактивності аналізованого поняття), виміру у векторах висоти (ступеня узагальнення, ціннісної актуальності, етнонаціональної маркованості), ширини (значенневого варіювання, синоніміко-антонімічної представленості), а також міри атрактивності (актуальності, впливового потенціалу) мовних фактів.

У цих межах здійснено аналіз сленгових фразем (СФ), активно використовуваних із метою емоційно-експресивної характеристики предмета чи явища (І. Біла, М. Гавриш, І. Дегтярьова, І. Колтуцька, С. Мартос, А. Шумейкіна). Визначено полюси їхньої ціннісної маркованості, представлені позитивнооцінними, негативнооцінними, нейтральнооцінними та фраземами з дифузною оцінкою (Ж. Краснобаєва-Чорна), де безперечно домінує ЛСП «Людина» в амплітуді відповідних ЛСГ на позначення її емоційних, фізіологічних, фізичних та інтелектуальних станів.

Позитивнооцінні СФ мало представлені у площині УПП (30 %) і найчастіше «фіксують якісні ознаки людини, виражають її ставлення до різних типів цінностей, інших людей» (Ж. Краснобаєва-Чорна). В цих межах виокремлюємо а) емоційні стани: *не дав відірватись по повній* (С. Жадан); б) фізіологічні й фізичні стани: *Вони з батьком саме встигли джагнути по гранчаку за мої ратні успіхи* (Ю. Андрухович); в) інтелектуальні стани: *Хімік був сам винен, на всі сто* (там само), де позитивно оцінюються не стільки інтелектуальні потенції власні (у переважній більшості) чи іншої особи, скільки особистісна кмітливність, підступність, вивертливість тощо: *Ах, як я їх зробив, – говорить преподобний Джонсон-і-Джонсон чуваку з адміністрації* (С. Жадан).

Негативнооцінні СФ посідають перше місце (58 %) і виявляються в: а) емоційних станах (від абсолютного ігнорування до станів афекту): *у всьому відставав і стабільно ганяв депресняки* (Ю. Андрухович), *робіть собі що хочете, бо я болт забив на сновидіння* (Л. Дереш), *При цьому зувидів щось таке, від чого*

йому *зірвало шифер із цвяхами й кроквами* (Л. Дереш); б) фізіологічних і фізичних станах, де переважно описуються стани алкогольного чи наркотичного сп'яніння та агресивний фізичний контакт: *п'яний в дрезину чи навіть у драбадан* (Ю. Андрухович), *аби надерти задниці всім мудакам, котрі не відповідають високим господнім стандартам* (С. Жадан); в) інтелектуальних станах: *і наші боси, щоби не парити мізки ні собі, ні команді* (там само). Цей різновид найменше представлений, оскільки інтелектуально-емоційна рефлексія не є характерною для представників цієї субкультури, де у більшості випадків усе вирішується без вагань, однозначно, без сумнівів.

СФ із дифузною оцінністю перебувають на периферії сленгових номінацій (10 %): *Вона ж тоже ще та штучка* (Л. Дереш), оскільки вони можуть ілюструвати і захват від хитрощів, підступності іншої людини, і водночас містити її негативну характеристику.

Нейтральнооцінні СФ практично не фіксуються (2 %), що ще раз доводить наскрізну оцінність СФ як їхню фундаментальну ознаку.

Семіометричний аналіз у межах вимірювальної операції передбачає встановлення обсягів значеннєвого варіювання аналізованих моделей, виражених насамперед у синонімічно-антонімічній амплітуді як маркері їхнього лексико-семантичного потенціалу, що відповідно ілюструє параметр ширини сенсової реалізації. В цьому аспекті найактивніша синонімізація СФ стосується: 1) виявів певних фізіологічних та фізичних станів: *п'яний в дрезину (у драбадан, до дути, в сраку)*; 2) афективних станів: *зривати черепицю (шифер, дах), болт забити*; 3) характеристик певних ситуацій: негативних – *повна труба (жесть, відстій)* і позитивних – *без базару, все буде без “бе”*; *ясен пень (паприка)*; 4) характеристик мовленнєвої поведінки: *слідкувати (фільтрувати) за базаром, гнати біса (пургу, порожняка)* та ін. Усі зафіксовані синонімічні ряди переважно виявляють негативну оцінність.

Антонімія значно менше представлена у межах СФ і стосується характеристик інших осіб за інтелектуальними та власне комунікативними ознаками: *прохавати тєму, круто роздуплитися – дупля не ріжучи, нічорта не вдуплити; парити мізки – не парити мізки*. В цьому аспекті переважно фіксуємо комплементарну антонімію, рідше – контрадикторну та векторну.

Етимологічний аналіз СФ концентрується у фокусі автентичних / запозичених моделей і дає підстави казати про перевагу російськомовних СФ переважно в їхній українськомовній адаптації або ж навмисній фонетичній відтворюваності (пор.: *але ж то для них не по понятіям* (І. Карпа)) та про наявність невеликої кількості власне українських СФ (*по цимбалах, дупля не ріжучи, натовкти гризла, чухати дугу*) переважно діалектного чи фольклорного походження, що теж ілюструє параметри ширини семіометричної кваліфікації.

Наступний етап семіометричної кваліфікації зорієнтовано на аналіз оцінювального потенціалу власне лексемних сленгізмів через їх розподіл на відповідні ЛСГ у межах актуального ЛСП «Людина» та визначення вектору оцінки.

У ЛСГ «Емоційні, фізіологічні / фізичні й інтелектуальні стани людини» **позитивнооцінні** сленгізми експлікують такі різновиди: а) емоційні стани: *Це ж ніякого кайфу нема, якщо ходити з тими бульдозерами інтернаціональними!*

(І. Карпа); б) фізіологічні / фізичні стани: *давайте, чуваки, відтягніться* (С. Жадан); в) інтелектуальні стани: *Ірка відразу донетрала, що тут до чого* (І. Карпа). **Негативнооцінні** сленгізми теж презентують: а) емоційні стани: *і справді буде задовбувати всіх* (там само); б) фізіологічні / фізичні стани та дії: *один закумарений чувак, не витягуючи рук з кишень, копає бляшанку з-під «Коки»* (Л. Дереш); в) інтелектуальні стани тощо. Сленгізми з **дифузною оцінністю** переважно стосуються вираження певних емоційних станів, які можуть контекстуально варіювати від позитиву до негативу: *Нда. Зашибісь* (І. Карпа). **Нейтральнооцінні** сленгізми у межах цієї ЛСГ практично не фіксуються.

У ЛСГ «Національні характеристики людини» сленгізми переважно мають зверхній, принизливий характер оцінювання: *підлючий італьяшка Леоло П'яцці* (Л. Дереш); ЛСГ «Матеріальні відносини» частіше реалізують позитивну оцінку: *Майже штука баксів!* (там само); ЛСГ «Побут» найчастіше виявляється через нейтральну оцінку: *закінчується й робочий час цього магазину* (І. Карпа); ЛСГ «Харчові продукти та напої» з огляду на ціннісні пріоритети носіїв постмодерного МС переважно мають позитивну оцінність: *Раз на місяць приїжджає мама з грошима й хавчиком* (Л. Дереш).

Залучаючи елементи семіометрії, здійснюємо аналіз МС постмодерної прози в аспекті рівня його синоніміко-антонімічної представленості, що ілюструватиме обсяг семантичної амплітуди фактичного матеріалу та надасть змогу визначити у подальшому ступінь її атрактивності.

У постмодерному тексті активно виявляються синонімічні ряди МС (Т. Кондратюк), зафіксовані в ЛСП «Людина»: 1) фізичні характеристики особи (стани алкогольного / наркотичного сп'яніння, інші фізичні стани): *квасити, бухати, вдавити, бахнути, вмазати, накачатися*, відзначені найвищим рівнем атрактивності; 2) характеристики емоційних станів людини (стани байдужості, пасивної поведінки): *в напруг, впадло, западло, забити болт, не гребе*, де чітко відчувається вплив арготичної лексики; 3) характеристики інтелектуальних станів людини, що відбилось у розбудованій синоніміці дієслівних лексем із значенням «розуміти»: *викуповувати, вкидуватися, донетрати, просікати*; 4) характеристики осіб чоловічої статі переважно негативно номінованих: *баклан, гальмо, довбень, олень, предур* та ін. Нейтральні сленгізми не поширені: *пацук, перець, типок, чувак*; 5) характеристики осіб жіночої статі з негативною конотацією до рівня обценної: *кобила, тьолка, пердуха, шалава, лярва*. Проте, якщо в негативних іменуваннях чоловіка переважає елемент оцінки його інтелектуальних здібностей (порядність, розум та ін.), то в негативних іменуваннях жінок акцентується або їхня сексуальна розкріпаченість (жінка легкої поведінки), або підступність чи недоліки зовнішності (як правило, зайва вага). Назв осіб жіночої статі з позитивною оцінкою практично не зафіксовано. Нейтральна оцінка у назвах жінок не поширена: *кряля, чувиха* тощо; 6) діяльнісні характеристики особи, напр., синонімічні ряди до дієслова «говорити»: *втирати, пропхенькати, чесати*, «іти, ходити»: *пензлювати, тягатися, херачити* та ін.; 7) безреферентні оцінні лексеми тощо.

Також привертає увагу ЛСГ «Побут, дозвілля», представлене 1) загальною знегативованою характеристикою явищ, подій, напр., синоніми зі значенням «поганий»: *лажовий, стрьомний, чортів* тощо. Позитивна характеристика представлена

менше, напр., зі значенням «чудовий, гарний»: *крутезний, найбомбовіший, прикольний*; 2) гроші і грошові відносини: *бабки, бабло, баблоси*.

Антонімічні відношення у межах зафіксованої сленгової лексики (К. Котелевець, Т. Миколенко) представлені доволі обмежено і переважно торкаються лише деяких ЛСГ, насамперед групи «Характеристика осіб чоловічої / жіночої статі» та «Загальна характеристика явищ, подій, осіб». Так, у межах першої групи антонімічні пари найчастіше стосуються фізичних характеристик (*недоносок, урод – мачо, мен, громила, кльовий*, де останнє може стосуватися і фізичних, і інтелектуальних характеристик). У межах другої групи ознаки *галіміий, грьобаний, занюханий, траханий, фіговий* тощо можуть виступати антонімами до відповідних лексем *козирний, наворочений, найбомбовіший* та ін. Так само зафіксовано і деякі антоніми контрадикторного типу, що визначає емоційну, а не раціональну доміную МС та його своєрідний екстремальний характер.

Етимологічний аналіз засвідчує перевагу російськомовних запозичень, часто в українськомовній адаптованій формі, за доволі великої кількості власне українських номінацій (фізичний стан – *пазурило, цвиркало, розчавлювало*, фізична / фізіологічна діяльність – *припхатися, банячити, наминати*, характеристика особи – *друзяко*, соматична характеристика – *писок* та ін.).

Семіометричний аналіз МС у творчості І. Карпи як однієї з найепатажніших представниць УПП (М. Ревакович, М. Зайдель, Т. Гундорова, О. Поліщук, Г. Черненко) довів актуальність МС, виявив атрактори сленгової номінації та їхні функційні пріоритети.

У розділі III «**Функційні пріоритети молодіжного сленгу в українській постмодерній прозі**» систематизовано підходи науковців до визначення функцій МС, деталізовано його функційні пріоритети в сегменті УПП та кваліфіковано функцію впливу як провідну в цих межах. Обґрунтовано релевантність аналізу сугестивного потенціалу МС з опертям на доробок НЛП і сугестивної лінгвістики, у межах яких увагу зосереджено на ідентифікації нейролінгвістичних предикатів та елементів Мілтон-моделі, що уможливило систематизацію (з відповідним градуальним шкалюванням та визначенням впливових центрів) і пояснення впливового потенціалу аналізованих одиниць.

У розмаїтті функцій загального і молодіжного сленгу, виокремлюваних дослідниками (Д. Борис, П. Грабовий, Т. Миколенко, Ю. Мосенкіс, Л. Ставицька, О. Фурса), до характерних у межах УПП ми зокрема уналежнили соціальну; контактовстановлювальну; економії мовних ресурсів; депреціативну й експресивно-оцінну, амплітуда якої містить полюсні оцінки – від позитиву до пріоритетного негативу, та почасти креативну (пор., *захіпаблудити, лібертуха, блискотека*). Проте стрижневою в цій амплітуді виявляється функція впливу (І. Дзялошинський, Є. Доценко, О. Климентова, Т. Ковалевська, Л. Компанцева, В. Різун, І. Черепанова), оскільки «загальна мета комунікації (і художньої – передусім – М.С.) полягає не у власне передаванні інформації, а насамперед у здійсненні впливу на співрозмовника, скерованого на корегування його актуальної поведінки» (Т. Ковалевська), що максимально употужнюється неповторною оригінальністю й епатажністю УПП. Впливову каліфікацію МС у цьому сегменті здійснюємо, залучаючи доробок новітніх напрямів НЛП та сугестивної лінгвістики, теоретичну та практичну

цінність яких доведено дослідженнями закордонних (Р. Бендлер, Д. Гріндер, Р. Ділтс, М. Еріксон, А. Плигін, Л. Мурзін, І. Черепанова) і вітчизняних (Т. Ковалевська, Н. Кутуза, В. Манакін, Н. Слухай, О. Олексюк, Г. Почепцов, В. Різун) науковців.

Оскільки художнє мовлення (ХМ) є кордоцентричним за своєю психогенною природою, то його специфіка полягає в нейропсихологічному скеруванні на недомінантне (правопівкульне) сприйняття, що, у свою чергу, визначає доцільність залучення методів предикатної та Мілтон-модельної ідентифікації МС, а також його метамодельних презентацій.

Характерною особливістю ХМ є тяжіння до холистичного, ємного, образного відображення довкілля, зокрема створюваного і через унаочнення, конкретизацію його актуальних складників, що на лінгвальному рівні яскраво відбиває т. зв. репрезентативно маркована лексика, або ж нейролінгвістичні предикати (Дж. Гріндер, Р. Бендлер), які «сприяють акцентуації певних сегментів дійсності в нашому внутрішньому світі, оригінальність відношень між якими формує суб'єктивну картину світу» (Т. Ковалевська). Кваліфікацію предикатної маркованості МС здійснюємо завдяки залученню дефініційного, компонентного та контекстуально-інтерпретаційного аналізу.

Визначаючи впливовий потенціал МС у постмодерній прозі, ми маємо справу з етапом т. зв. комунікативної циркуляції художнього твору (І. Колегаєва), що дає підстави для узагальнювальних операцій щодо певних творів для виявлення глибинних процесів мовотворчості та функційного портрета мови чи ж її актуального складника – МС у дзеркалі певної лінгвокультурної спільноти. Виявлено понад 250 лексемних і фраземних сленгізмів, які ми розподілили за наявністю певної репрезентативної маркованості (візуальної, аудіальної та кінестетичної у її сенсорному, нюховому та смаковому різновидах). Найбільший відсоток (65 %) становлять кінестетичні сленгові предикати, морфологічна належність яких представлена дієсловами *щемити, давити, драти: Говорила дуже тихим голосом, за що її щемили суки-викладачки* (І. Карпа); іменниками, найчастіше віддієслівними, що вказує на їхню номіналізаційну природу (в термінах метамодельної кваліфікації): *Ми тоді перебували у фазі активного відмазування гуманоїдів* (Брати Капранови). Отже, щонайширше в сленговій амплітуді представлено сенсорні предикати, які передбачають дотик, фізичну взаємодію із соматикою іншого, переосмислену в сленговій метафоричній номінації.

Серед **смакових і нюхових** предикатів домінують перші, що пов'язуємо ще з неонатальними рефlekсами, репрезентованими переважно дієслівними лексемами: *Вони тільки те й робили, що дудлили, жерли.* (Ю. Андрухович). **Візуальні предикати** складають 25 % від загальної кількості і теж переважно представлені дієслівними метафоризованими ідентифікаторами: *Він пронизливо зирить за вікно* (І. Карпа). **Аудіальні** одиниці МС малочастотні і здебільшого представлені дієсловами на позначення оцінювальних характеристик мовлення співрозмовника: *А вони б навіть не варнякнули у відповідь* (Брати Капранови).

Ознакова амплітуда субмодальнісних значень виявляє їхню послабленість, зредукованість порівняно з відповідними показниками інших дискурсивних сегментів (рекламний, політичний дискурси). Оцінна кваліфікація засвідчує

перевагу негативної оцінки кінестетичних предикатів, знегативовану оцінність аудіальних та нейтральну оцінність візуальних предикатів.

Зафіксовані нами СФ виявляють доволі низький рівень предикатної маркованості, проте знову домінує кінестетична модальність, що можна вважати характерною ознакою сленгового сегмента УПП: *вдавить він пузир* (І. Роздобудько). Візуальні й аудіальні СФ представлені слабо.

Найхарактернішими Мілтон-модельними показниками МС виступають переривання патерну, доступ до минулих станів трансу й опис звичайних трансових ситуацій, а також номіналізації та неспецифічна лексика як актуальні метамодельні складники з оберненою функційністю.

Переривання патерну активує «психологічний механізм неочікуваної поведінки, незбіг прогнозованої реакції співрозмовника з програмним «пакетом», укладеним комунікатором... У плані лінгвістичному ефективним вважають використання стилістично маркованої лексики, семантичне наповнення якої має не збігатися (у разі прогнозованого відповідного впливу) із загальною комунікативною настановою мовця» (Т. Ковалевська). Переривання патерну на рівні МС постмодерної прози представлене моделями з інвективно-обсценними номенами (розмежування цих груп здійснюємо за критеріями, запропонованими С. Формановою) та лексичними запозиченнями.

Спираючись на прагматичну таксономію обсценної лексики Л. Ставицької, в УПП ми зафіксували пріоритет матірних формул (60 % у межах групи), індиферентивів та пейоративів.

Матірні формули переважно містять дієслова чи похідні, які, на відміну від інвектив, зачіпають родинні (батьки, близькі родичі, кохані, діти) або ж інтимні (сексуальна орієнтація) шари особистісної психоструктури адресата, спричиняючи стан афекту, втрату контролю над своєю поведінкою. Саме в межах цієї групи виявлено яскраві приклади власне переривання патерну, що містять суміжне вживання стилістично різнополюсної лексики (скорочення – наші – М.С.): *Я перервав це ментальне п...я, просто струсивши головою* (Л. Дереш); або ж зіткнення ситуативно (і відповідно – стилістично) несумісних понять: *... Я здивовано підіймаю брови, і Дафліш розуміє: він воістину ох...в* (І. Карпа). В таких випадках уже йдеться не стільки про неочікуваність вербальної поведінки, скільки про оцінку полюсності контактних складників висловлювання, що також спричиняє певний сугестивний ефект через взаємовиключність, комунікативну оксиморонність сприйманих елементів. Додамо, що цей же ефект переривання патерну ілюструє і зіткнення інвективної та запозиченої лексики: *гоцають своїми сраками два бевзі, ріжучись на плей-стейшн* (І. Карпа).

На другому місці у МС постмодерної прози перебувають індиферентиви – лексеми на вираження пасивності, байдужості, що також увиразнює певну комунікативну інфантильність носіїв МС, часто співвідносно, проте, з їхньою надмірною агресією: *на побут кладе, кімната в нього майже порожня* (С. Жадан).

Завершують перелік обсценної лексики в УПП пейоративи – власне лайлива лексика, яка в постмодерній літературі найчастіше ілюструє девіантний характер осмислення людського тіла й людської сексуальності.

До сленгових маркерів переривання патерну ми уналежнили і запозичену лексику, оскільки її сприйняття вимагає т. зв. «перемикання коду», тобто своєрідного переходу з однієї кодувальної системи на іншу, що теж (як і попередня група) спричиняє ефект «даун-тайму» (термін гіпнології, який, за В. Кандибою, позначає внутрішню, а не зовнішню концентрацію особистості, співвідносну з першим рівнем гіпнозу). Зафіксовані запозичення розподілено на 3 групи: запозичення з англійської мови (близько 60 %), запозичення з російської мови (35 %) та поодинокі запозичення з інших мов (близько 5 %).

Вплив **англійських запозичень** на обсяг українського МС відзначає більшість дослідників, пояснюючи це престижністю і поширеністю англійської мови в молодіжному середовищі (Г. Дружин, С. Мартос, О. Поздняков, Л. Ставицька), що відбиває й УПП, де ця лексика представлена номінаціями особи за статтю, родинними зв'язками, національністю, фахом: *Слухай, **систер**, якщо чесно, то мені цей авантюризм глибоко сама знаєш де* (І. Карпа); власне оцінними номінаціями особи: *чисто тобі **мачо-мени**, після армії, після дурки як відмазки* (І. Карпа) та предметів, явищ доквілля: *Шева показує капіталізму **фак*** (С. Жадан); соматизмами: *з затяганим **хайєром*** (там само); вигуками: ***сopі**, Міша, за фашизм* (І. Карпа), а також назвами станів, абстрактних понять та елементами комп'ютерного сленгу тощо.

Запозичення з російської мови, на відміну від англізмів, здебільшого мають знегативований характер і вживаються з метою зниженої, пейоративної оцінки, найчастіше навмисне увиразненої на рівні фонетичної стилізації або лексичного калькування: *але це **ваще жєсть*** (І. Карпа).

Проекція МС на систему Мілтон-моделі як комплексу мовних сугестогенів визначає актуальність і т. зв. доступів до минулих трансових станів та описів звичайних трансових ситуацій, де перші на рівні вербального вияву співвідносні з ретроспективним описом характерних подій, а другі – з висвітленням можливих перспектив досягнення відповідних станів (Р. Бендлер, Дж. Гріндер, М. Еріксон, В. Кандиба та ін.). У межах нашого фактичного матеріалу, як правило, йдеться про відчуття і поведінку, зумовлені зміненими станами свідомості (фармакогенні ЗСС), «які виникають під дією психоактивних речовин або психоактивних процедур» (Л. Співак), тобто стани, що виникають унаслідок наркотичного чи алкогольного сп'яніння. Пор.: *може цілими днями впиватися розповідями про те, як йому **зривало черепицю**: і на даху крапав, і на Сонце втикав* (Л. Дереш). У випадках описів звичайних трансових ситуацій штучно поновлюється (унаочнюється через предикатні лексеми також) попередній фізичний / емоційний стан особистості, що відповідно викликає бажання його повторення в реальній ситуації.

Крім зазначених сугестивних маркерів МС, зафіксованих в УПП, заслуговують на увагу й елементи нейролінгвістичної метамоделі (Д. Гріндер, Р. Бендлер), до актуальних лексико-семантичних маркерів якої передусім уналежнюємо номіналізації та неспецифічну лексику.

Номіналізації становлять собою «складний трансформаційний процес, що виявляє процесуальне слово чи дієслово глибинної структури у поверхневій структурі у вигляді слова або ж імені, співвідносного з відображенням події» (Р. Бендлер): *відразу набігла купа пацанів ... Почалася **итруханина*** (Л. Дереш), що

ускладнює сприйняттєві процес через редукцію категорійної динаміки вихідного дієслова (Т. Ковалевська).

Неспецифічні іменники дають змогу суб'єктивного смислового наповнення слова і відповідно – розширення його значеннєвої амплітуди, як-от: *А найбільший кайф – дурити всіх, що ти – то не ти* (І. Карпа); *Потім він почав ловити кайф від її уроків французької* (Л. Дереш). До таких маркерів уналежнюємо і лексеми з практично невизначеною референцією, оскільки вони можуть позначати будь-які речі / ознаки та ін. залежно від стратегії мовця: *байда, фігня* тощо: *все-таки битва за врожай, всяка така фігня, що тут говорити* (С. Жадан); *Вони якоїсь фігни нажерлись, а потім ще водяра* (там само). Сугестивний ефект таких елементів насамперед визначається розшарованістю меж номінації як однією з характерних ознак лінгвального впливу (С. Кара-Мурза).

Те ж саме ілюструють і неспецифічні дієслова, семантична дифузність яких зредуковує необхідність «референтного пошуку», оскільки вони можуть змінювати свій смисловий (а іноді – й оцінний) вектор залежно від комунікативної мети адресанта. Напр., *зашибісь заг., мол. Вражаюче, прекрасно або жахливо, погано* (залежно від контексту): *Нда. Зашибісь. – Редька збиралась плюнути вниз ...* (І. Карпа); *О, зашибісь у мене резюме: єврейська відьма-буддистка з таким способом життя ...* (І. Карпа).

ВИСНОВКИ

У реферованому дослідженні здійснено прагмалінгвістичний аналіз молодіжного сленгу в українській постмодерній прозі у спектрі його аксіологічних, семантичних і сугестивних складників.

На підставі детального аналізу та коректного синтезу наявних підходів до кваліфікації МС у роботі з'ясовано статус МС у системі інших соціолектів, виокремлено його специфічні екстралінгвістичні і власне лінгвістичні ознаки та доведено наукову релевантність лінгвопрагматичної інтерпретації МС в українській постмодерній прозі як надзвичайному джерелі дослідження сленгової лексики, що засвідчує кореляція системотвірних елементів УПП та внутрішньої природи МС.

З огляду на синкретичний характер джерельної бази та сенсове розмаїття фактичного матеріалу у роботі обґрунтовано доцільність застосування комплексного методологічного апарату та запропоновано алгоритм дослідження МС у межах УПП.

У цих межах експериментально встановлено ієрархію базових цінностей сучасної молоді, екстраполяція яких у площину УПП дала підстави витлумачити переважну кількість сленгізмів як своєрідні аксіосистемні маркери, оскільки ключові поняття в їхньому семантичному діапазоні корелюють із виявленими ціннісними пріоритетами молоді (демократичні, суспільного значення, партикулярні, міжособистісні). Ціннісна кваліфікація МС у постмодерній прозі виявила антропоцентричну природу його «аксіологічного ядра», що дає змогу казати про негативну оцінку як характерологічну ціннісну ознаку молодіжної інтерпретації складників актуального комунікативного простору.

Для поглибленого аналізу залучено метод семіометричної кваліфікації ціннісних смислів МС, зокрема його процедури метричної кваліфікації, виміру у векторах висоти, ширини, а також міри атрактивності аналізованих мовних фактів.

З огляду на це здійснено аналіз СФ, розподілених за ціннісним компонентом на позитивнооцінні, негативнооцінні, нейтральнооцінні фраземи та фраземи з дифузною оцінкою, де безперечно домінує ЛСП «Людина» в амплітуді відповідних ЛСГ на позначення її емоційних, фізіологічних і фізичних станів, переважно пов'язаних із позанормативною, асоціальною поведінкою. На периферії – СФ на позначення інтелектуальних станів особистості. Зафіксовано пріоритет негативно оцінки переважно у межах опису емоційних і фізіологічних / фізичних станів. Позитивна оцінка СФ здебільшого стосується автостереотипних характеристик і номінує стани задоволення, пов'язані з активним відпочинком (часто у неконвенційному стандарті). Дифузна оцінка перебуває на периферії. Нейтральнооцінні СФ практично не фіксуються.

Вимірювальна семіометрична кваліфікація СФ засвідчує значеннєві варіації МС на рівні синонімії з пріоритетом зниженої оцінки майже до рівня обценної у номінуванні особистісних характеристик; периферійність антонімічних моделей, серед яких домінують контрадикторні, що дає підстави казати про надмірну полярність семантики МС, відсутність нюансування більшості понять та її інтенсивний (не екстенсивний) характер. Етимологічний аналіз як елемент параметра ширини семантики СФ фіксує перевагу російськомовних фразем у їхній українськомовній адаптації та незначну кількість власне українських СФ фольклорного і діалектного походження.

Подальша семіометрична кваліфікація власне сленгізмів виявила актуальні ЛСГ лексико-семантичного поля «Людина», де домінують іменування негативних емоційних станів та негативна оцінка подій, ситуацій та інших осіб (76 %). Позитивна оцінність (16 %) переважає у позначеннях певних фізіологічних станів. Дифузна оцінка (5 %) пов'язана з виявом емоцій, найчастіше це вигуківі лексеми, які уможливають вияв і позитивного, і негативного емоційного стану мовця в тому ж самому вербальному оформленні. Нейтральнооцінні сленгізми (3 %) номінують побутовий сектор і найменш представлені, що визначає максималізовану оцінку егоцентричність МС постмодерної прози.

Рівень значеннєвого варіювання переважно виявляється в розширенні семантичної амплітуди МС насамперед на рівні синонімізації та іманентній оцінності з перевагою негативного вектора. Антонімічні сленгізми представлені доволі слабо. Етимологічний аналіз засвідчує перевагу російськомовних запозичень (на рівні обценних номінацій). Англійські запозичення вирізняються перевагою позитивної оцінності.

Семіометричний аналіз МС в ідіолекті І. Карпи виявив атрактори сленгової номінації, до яких належать переважно знегативовані характеристики особистості, а також розширення семантичної амплітуди таких сленгізмів насамперед на рівні синонімізації.

Наступний етап загального алгоритму дослідження МС у сегменті УПП присвячено висвітленню впливового потенціалу МС у його оцінній амплітуді. В цих межах виявлено актуальні функційні різновиди МС та доведено пріоритет впливової

функції. Застосування положень НЛП і сугестивної лінгвістики уможливило встановлення конкретних сугестогенів МС, представлених нейролінгвістичними предикатами, моделями переривання патерну, доступів до минулих трансів станів та описів звичайних трансів ситуацій, а також метамодельними показниками, серед яких домінують номіналізації, неспецифічні іменники і дієслова.

Предикатна маркованість МС концентрується у межах кінестетичної репрезентативної системи з пріоритетом сенсорних показників, що засвідчує певну інфантилізованість носіїв МС, проте виявлювану в агресивних вербальних моделях. Візуальні й аудіальні предикати перебувають на периферії, що чітко вирізняє дискурс постмодерну серед інших (напр., рекламного, політичного, релігійного) зредукованою образністю й обмеженістю, збіднілістю візуально-аудіального сприйняття докільця. Оцінна кваліфікація засвідчує перевагу негативної емоційної оцінки кінестетичних (насамперед – сенсорних) предикатів, знегативовану оцінність аудіальних та нейтральну оцінність візуальних предикатів.

Переривання патерну в сегменті МС виявляється переважно в зіткненні стилістично полюсної лексики (лексики високого стилю й інвективно-обсценної), що спричиняє відповідний ефект неочікуваності і зредуковує процес ймовірнісного прогнозування сприйняття такої інформації. У межах обсценної лексики зафіксовано градуальність активації переривання патерну, представлену зіткненням нейтральної чи книжної лексики та матірних формул (максимальний ефект), індиферентивів (середній рівень) і пейоративів (мінімальний ефект). Переривання патерну реалізується і через уживання запозиченої лексики, сугестивний ефект якої полягає у необхідності «перемикання коду», що створює ефект даунтайму як гіпнотичного фрейму. В запозиченій лексиці домінують позитивно марковані англіцизми. Русизми посідають друге місце, істотно вирізняючися своєю негативною оцінністю. Решта запозичень перебуває на дальній периферії.

Метамодельні елементи представлені номіналізаціями, неспецифічними іменниками і дієсловами, які в цілому характеризуються семантичною дифузністю, ускладнюючи декодувальні процеси й активуючи субдомінантне сприйняття. Оцінна кваліфікація виокремлених нейролінгвістичних маркерів у цілому засвідчує пріоритет негативного маркування та максимальну атрактивність лексики зниженого регістру. Етнонаціональний компонент виявляється у надмірі табуьованої лексики і стилістично маркованому спектрі лексичних запозичень.

Систематизація та семантична кваліфікація зафіксованих одиниць МС дала змогу укласти «Словник молодіжного сленгу української постмодерної прози», який містить понад 2 тис. відповідних одиниць і унаочнює семантичне розмаїття й актуальний обсяг МС у просторі УПП.

Перспективи подальшого опрацювання зазначеної проблематики пов'язуємо з аксіосистемною та нейролінгвістичною кваліфікацією сленгового лексичного шару в просторі інших літературних течій, а також із залученням до застосованого нами комплексного аналізу маркерів граматичного рівня, що уможливить не лише отримання відомостей про виражальний та сугестивний потенціал УПП, а й прислужиться в систематизації відповідних показників на всіх рівнях мовної системи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Фахові видання, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Столяр М. Проблемні питання термінологічного апарату при дослідженні українського молодіжного сленгу / М. Столяр // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – Вип. 119. – С. 94–99.
2. Столяр М. Функції молодіжного сленгу (на матеріалі сучасного художнього дискурсу) / М. Столяр // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 129. – С. 262–266.
3. Столяр М. Ю. Ідіоматичні конструкції молодіжного сленгу у постмодерному художньому дискурсі / М. Ю. Столяр // Мова: Науково-теоретичний часопис з мовознавства / гол. ред. Є. М. Степанов. – Одеса: Астропринт, 2014. – Вип. 22. – С. 122–126.
4. Столяр М. Значення молодіжного сленгу для розвитку мови / М. Столяр // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 53. – С. 233–236.
5. Столяр М. Лексичі синоніми українського молодіжного сленгу в структурі сучасного художнього дискурсу / М. Столяр // Мова: Науково-теоретичний часопис з мовознавства / гол. ред. Є. М. Степанов. – Одеса: Астропринт, 2015. – Вип. 24. – С. 77–83.
6. Столяр М. Ю. Аксіологічні особливості лексики молодіжного сленгу (на матеріалі художнього дискурсу кінця ХХ – початку ХХІ століть) / М. Ю. Столяр // Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць / гол. ред. М. Є. Скиба. – Хмельницький: ФОП Бідюк Є. І., 2016. – Вип. 10. – Том 3 (Р-Я). – С. 102–108.
7. Столяр М. Актуальні аспекти вивчення сленгової лексики: аналітичний огляд / М. Столяр // Актуальні проблеми мовознавства та літературознавства. Серія: Лінгвістика і літературознавство: зб. наук. пр. / відп. ред. М. Л. Дружинець. – Тирасполь, 2014. – Вип. 1. – С. 386–395.
8. Столяр М. Ю. Молодіжний сленг у сучасному художньому дискурсі (на матеріалі художнього ідіолекту І. Карпи) / М. Ю. Столяр // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць / Відп. ред. Т. Ю. Ковалевська. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. – Вип. 21. – С. 119–126.
9. Столяр М. Ю. Вікова маркованість функціонування лексико-фразеологічних конститuentів молодіжного соціолекту / М. Ю. Столяр // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародне співробітництво для локального розвитку» – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – Ч. 1. – С. 165–168.

АНОТАЦІЯ

Столяр М. Ю. Молодіжний сленг у постмодерній українській прозі: прагмалінгвістичний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова. – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса, 2018.

Роботу присвячено прагмалінгвістичному аналізу молодіжного сленгу (МС) в українській постмодерній прозі. Залучення лінгвопрагматичного підходу у його єдності із ціннісною й сугестійною кваліфікацією МС української постмодерної прози уможливило з'ясування природи і векторів аксіосистемної маркованості й упливної потужності одиниць і моделей МС та специфіки її реалізації в сегменті постмодерної прози. Експериментальним шляхом встановлено ціннісні пріоритети сучасної молодіжної аудиторії та висвітлено їхню кореляцію із сленговими презентаціями. Описано аксіологічну і семантичну специфіку вокабуляру лексичних та фраземних сленгізмів сучасного постмодерного простору методом семіометричного опису. Визначено функційні пріоритети МС у текстуальних межах постмодерного дискурсу та схарактеризовано впливовий потенціал МС за допомогою методів нейролінгвістичного програмування і сугестивної лінгвістики. Укладено словник молодіжного сленгу сучасної постмодерної прози.

Ключові слова: молодіжний сленг, українська постмодерна проза, прагмалінгвістика, цінність, фразема, сугестійна функція, нейролінгвістичне програмування, сугестивна лінгвістика.

АННОТАЦИЯ

Столяр М. Ю. Молодежный сленг в постмодернистской украинской прозе: прагмалингвистический аспект. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.01 – украинский язык. – Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова. – Одеса, 2018.

Работа посвящена прагмалингвистическому анализу молодежного сленга (МС) в украинской постмодернистской прозе. Привлечение лингвопрагматического подхода в его единстве с ценностной и сугестивной квалификацией МС украинской постмодернистской прозы помогло определить природу и векторы аксиосистемной маркированности, а также воздействующего потенциала единиц и моделей МС и специфики его реализации в сегменте постмодернистской прозы. Экспериментальным путем установлены ценностные приоритеты современной молодежной аудитории в корреляции со сленговыми презентациями. Описана аксиологическая и семантическая специфика вокабуляра лексических и фраземных сленгизмов современного пространства украинского постмодерна. Определены функциональные приоритеты МС в текстовых пределах постмодернистского

дискурса и охарактеризован суггестивный потенциал МС с помощью методов нейролингвистического программирования и суггестивной лингвистики. Составлен словарь молодежного сленга украинской постмодернистской прозы.

Ключевые слова: молодежный сленг, украинская постмодернистская проза, прагмалингвистика, ценность, фразема, суггестивная функция, нейролингвистическое программирование, суггестивная лингвистика.

SUMMARY

Stolyar M. Y. Youth Slang in Ukrainian Postmodern Prose: Pragmalinguistic Aspect. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology. Speciality 10.02.01 – Ukrainian Language. – Odesa National I. I. Mechnikov University. – Odesa, 2018.

The thesis presents detailed multi-dimensional factual research data analysis that singles out the extra-linguistic and actually linguistic youth slang (YS) features as well as proves the scientific relevance of the YS pragmalinguistic interpretation in the Ukrainian postmodern prose (UPP) as an extraordinary research source, which is certified by the correlation between the postmodern discourse system-creating elements and the YS inner nature.

The work justifies the expediency of utilizing the comprehensive research apparatus, offers the UPP YS research algorithm which consists of 4 stages: 1) comprising the factual data collecting and systematizing; 2) defining YS semantic and axiological qualification; 3) describing the YS influential power elucidating; 4) generalizing the results.

The implementation of interviewing and semantic differential method in the network of the 2nd stage allows to define the modern youth's basic priorities hierarchy, and extrapolating it onto the UPP sphere provides grounds to interpret the vast majority of the slang units as the axiosystematic markers.

In order to carry out an in-depth analysis, the YS meanings axiological semiometric qualification method is utilized. Within these limits, the analysis of the slang phrasemes (SP) is carried out, and their axiological marking poles isolated and divided into positively and negatively marked, neutral phrasal units (PU), and ones with diffuse evaluation, where the "Human" LSF dominates within the amplitude of the according LSG depicting its emotional, physiological and physical state, mostly connected with the non-normative, asocial behavior. The SP denoting the individual's intellectual states are on the periphery. The SPs' axiological characteristic is determined by the negative evaluation priority mostly within the limits of the emotional and physiological / physical states. The positive evaluation of the SP mostly concerns the autostereotypical characteristics, and nominates the states of satisfaction connected with active recreation. The diffuse evaluation is on the periphery. And the neutrally evaluated SP are almost non-existent.

The SP measurement qualification within the semiometric analysis limits certifies the YS meanings variation on synonymy level, lowered evaluation being prioritized almost up to obscene level while nominating the personal characteristics; peripherality of the antonymic models, contradictory ones dominating. Etymological analysis as a SP

semantical representation width parameter element fixes the prevalence of the phrasemes from the Russian language in their adaptation to the Ukrainian one, and an insignificant amount of actually Ukrainian PU of folklore and dialect origin.

Within the limits of the next semiometric qualification stage, aimed at the slang units axiological identification, the essential “Human” lexical-semantic field LSG are isolated. The most common slang nomination base has been defined to be the anthropic characteristic – the emotional, physiological / physical, and intellectual states, where the priority goes to naming the negative emotional states and negative situations and other persons’ evaluation (76 %). Positive evaluation (16 %) characterizes slang units denoting certain physiological states. Diffuse evaluation (5 %) is connected with expressing emotions, usually the exclamation lexemes making it possible to express both positive and negative emotional state of the speaker in the same verbal design. The neutral slang units (3 %) nominate the life sector, and are the least represented, which defines the maximal axiological egocentricity of the UPP YS.

The meaning variation level is manifested in the slang units semantic amplitude widening, on synonymization level. The antonymic slang units are presented weakly. Etymological analysis certifies the prevalence of Russian-language borrowings (on the maximally negative vocabulary of an almost obscene level). The English-language borrowings are distinguished with the positive evaluation dominance.

The YS semiometric analysis within I. Karpa’s idiolect proved that youth slang play the crucial role, since they have been acting as a vivid feature of the parsonages’ characteristics, being detected in a row of actual LSG with a priority negative evaluation.

The 3rd stage of the algorithm deals with isolating the YS influential potential within its axiological amplitude. The YS’ functions are systematized, and its actual functional varieties elucidated. It is proved that the influence function is the key one of the YS as an integral part of an art work. Utilizing the NLP and Suggestive Linguistics provisions made it possible to isolate the concrete suggestogenes of the UPP YS, represented by the predicates, pattern disruption models, past trance states access models, and ordinary trance situations descriptions, alongside with the metamodel indexes, with nominalizations, non-specific nouns and verbs prevailing.

The YS’ predicate marking is concentrated within the kinesthetic representative system sphere, sensory indexes dominating. Within the YS segment, pattern disruption is manifested in the stylistically polar vocabulary collision, which causes the according unexpectedness effect, and reduces such information perception probabilistic prognostication process. The metamodel elements are represented by nominalizations, non-specific nouns and verbs, characterized by semantic diffusion, complicating the decoding processes, and activating the subdominant perception.

The systematization and semantic qualification of the YS units having been fixed made it possible to compile the “Ukrainian Postmodern Prose Youth Slang Dictionary”, which consists of over 2 000 units.

crucial role, since they have been acting as a vivid feature of the parsonages’ characteristics, being detected in a row of actual LSG with a priority negative evaluation.

The 3rd stage of the algorithm deals with isolating the YS influential potential within its axiological amplitude. The YS’ functions are systematized, and its actual functional varieties elucidated. It is proved that the influence function is the key one of the YS as an

integral part of an art work. Utilizing the NLP and Suggestive Linguistics provisions made it possible to isolate the concrete suggestogenes of the UPP YS, represented by the predicates, pattern disruption models, past trance states access models, and ordinary trance situations descriptions, alongside with the metamodel indexes, with nominalizations, non-specific nouns and verbs prevailing.

The YS' predicate marking is concentrated within the kinesthetic representative system sphere, sensory indexes dominating. Within the YS segment, pattern disruption is manifested in the stylistically polar vocabulary collision, which causes the according unexpectedness effect, and reduces such information perception probabilistic prognostication process. The metamodel elements are represented by nominalizations, non-specific nouns and verbs, characterized by semantic diffusion, complicating the decoding processes, and activating the subdominant perception.

The systematization and semantic qualification of the YS units having been fixed made it possible to compile the "Ukrainian Postmodern Prose Youth Slang Dictionary", which consists of over 2 000 units.

Key words: youth slang, Ukrainian postmodern prose, Pragmalinguistics, value, phraseme, suggestive function, Neuro-Linguistic Programming, Suggestive Linguistics.

Підп. до друку 14.05.2018. Формат 60x84/16. Папір офсет.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,16.
Тираж 100 пр. Зам. № И18-05-30

Національний університет «Одеська морська академія»
65029, м. Одеса, Дідріхсона, 8.
Тел./факс (0482) 34-14-12
publish-r@onma.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1292 від 20.03.2003